

13 / 29
28

DE
I V R E
CONVENIENDI
S V B D I T O S
IN P R O P R I O I V D I C I O

Ob ein Gerichts-Herr seine Unterthanen vor seinen
eigenen Gerichten belangen könne.

P R A E S I D E
D N . D . G O T T F R . L V D .
M E N C K E N I O

P . P . C O L L E G I O R V M Q V E I V R I D I C O R V M , Q V A E
W I T T E B E R G A E F L O R E N T , A S S E S S O R I S
G R A V I S S I M I

P R O L I C E N T I A
S V M M O S I N V T R O Q V E I V R E H O N O R E S
E T P R I V I L E G I A D O C T O R A L I A R I T E E T L E G I T I M E
C O N S E Q V E N D I

D I E A V G V S T I A . O . R . M D C C X V I I
P L A C I D O E R V D I T O R V M E X A M I N I
H O R . A N T E E T P O M E R . S V B M I T T I T

C H R I S T O P H O R V S T H O E L L D E N I
S A N G E R H V S . T H V R .

E D I T I O N O V A 1742.

W I T T E B E R G A E
S V M P T I B V S I O . G O T T F R I E D S T R E N G L .

29

DR. P. R. F.
CONVALENDI
SYRDTOS
IN PROBO IUDICIO

Es ist dieses Buch dem Herrn Landesherrn vorzulegen
und demselben zu empfehlen.

IN ASSIDE
ON. D. GOTTER. L.V.D.
MAGISTRUS

P. P. COLLEGIUM VRSI
MAGISTRUS P. P. COLLEGIUM VRSI

IN ASSIDE
MAGISTRUS
IN ASSIDE
MAGISTRUS
IN ASSIDE
MAGISTRUS

IN ASSIDE
MAGISTRUS
IN ASSIDE
MAGISTRUS

PEI

HA
TISS
PRO

I
ICT

IC
DN
CO

DC

V I R I S
PERQVAM GENEROSIS, EXCELLENTIS-
SIMIS, AMPLISSIMIS ATQVE CONSVL-
TISSIMIS

D O M I N O

ENGELBERTO A BVRCK,
HAEREDITARIO IN STETTERITZ, POTEN-
TISSIMI POLON. REGIS ET ELECTORIS SAXONIAE IN SVMMO
PROVOCATIONVM SENATV CONSILIARIO, SERENISSIMI DVCIS
SAXO-ISENAC. CONSILIARIO INTIMO, FACVLTATIS
IVRID. ET CONSISTORII LIPSIENSIS ASSESSORI
GRAVISSIMO,

D O M I N O

IOH. ELIAE SCHLEGELIO,
ICTO FAMIGERATISSIMO, POTENTISS. POLON.
REGIS ET ELECTORIS SAXON. IN SVMMO PROVOC.
SENATV CONSILIARIO SPLENDIDISSIMO

ET

D O M I N O

IOH. AVGVSTO HOELTZELIO,
DN. DE STERNSTEIN, SACRI PALAT. CAES.
COMITI, ICTO CONSVMMATISSIMO, SVPREMAE CVRIAE
PROVINC. ET CONSISTORII LIPSIENSIS
ADVOCATO ORDINARIO

DOMINIS PATRONIS ET BENEFECTORIBVS
SVIS SVMMA OBSERVANTIA AETATEM
DEVENERANDIS.

V I R I
PERQVAM GENEROSI, EXCELLEN-
TISSIMI, AMPLISSIMI ATQVE
CONSULTISSIMI

EXCELLENTISSIMA VESTRA
NOMINA specimini huic praefigere,
nefas ipse putarem, nisi obseruantiam me-
am qualicumque modo declarare oportere-
ret. Tot ac tantis a VOBIS ornatus beneficiis
me in aere Vestro sentio haerere, qua ratione
vero exsolui queam, non apparet. Neque valde
ea de re sum sollicitus. Vestra enim beneuolen-
tia ex generoso fluxit animo, quam remunera-
tione compensare velle nimis fuerit temerarium.
Vt tamen meo officio aliqua ratione faciam sa-
tis, publico testimonio me Vobis obstrictissi-
mum declaro. Praeterea alia grauissima est cau-
sa, cur Vobis imprimis, VIRI EXCELLEN-
TISSIMI, hanc dissertationem consecrare vo-
lui. Argumentum in ea pertractatum suavitatis id mi-
hi & mox persuasit, desumptum quippe ex ea iu-
risprudentiae parte, quam forensam nominamus
& practicam. Amplissimum mihi patere cam-
pum video, Vestram in exercitio aureae pra-
xeos

xeos per plurimos annos egregie continuatam
operam, Vestram in iure dicundo dexteritatem,
Vestram in causis arbitrio definiendis pruden-
tiam, vberius demonstrandi. Ast cur prolixius
proferam, quae vniuersa nouit Saxonia, cur mul-
tis depraedicem, quae mea laude longe maio-
ra ab Ipso POTENTISSIMO POLON.
REGE agnita atque muneribus dignis conde-
corata fuerunt? Talia ergo non enarrabo, sed
VOS solum Arbitros in materia, quam selegi,
appello, IVDICIO VESTRO subscribere
non erubescam, cum tantos VIROS haud se-
qui peruicaciae me argueret. Valete, & pro VE-
STRO erga me effectu, hoc leuius deuotissi-
mae mentis documentum, sereno vultu suscipite,
meisque studiis atque commodis porro fauete

VESTRORVM EXCELL. NOMINVM

Cultor obseruantissimus

CHRISTOPHORVS THOELLDEN.

CLA-

CLARISSIMO DOMINO
CANDIDATO

S. P. D.

P R A E S E S.

E*Rgo nunc tandem capis, quos dudum merebaris, Summos Iuris utriusque honores, & laboris non leuis maxima praemia feliciter accipis. Ita vero intelligis, non frustra Te in Themidis castris militasse, neque inanem fuisse operam, quam in veteris prudentiae immensis Voluminibus euoluendis hucusque collocasti. Ego, qui haec Tibi nouae dignitatis incrementa ex animo gratulor, hoc unum voueo & exopto, ut, quamcunque rem deinceps aggrediaris, ea non minus Tibi bene & ex voto cedat. Vale. Festinabam D. XIV*

AUGVST. A. O. R.

MDCCXVII.

DE

DE
IVRE CONVENIENDI SVBDITOS
IN PROPRIO IVDICIO.

§. I.

inde perueniat: Illa tamen minime eo extendenda videtur, vt quis etiam in propria causa officium iudicis obire queat. Cum enim naturalis pugna sit inter rationem iudicis & partis, quae repugnantia & contradictio tum in cognitione, utpote quae tertium duas litigantes partes interuenientem requirit, tum in executione causae, quae Superiorem re-

Anta licet pro Magistratus auctoritate & iurisiurandi religione, qua iudex deuinctus est, praesumptio militet, vt non facile in sacro suo officio eiusque exercitio suspectus haberi debeat, si etiam utilitas quaedam ad eum

Nemo potest esse iudex in propria causa.

A

quirit,

quirit, deprehenditur. Tanta praeterea adest suspicio ex philautia & sui ipsius studio enata, vt illa semper obftet, quo minus talis iudex sincerum in causa iudicium sequi possit, sed potius prae reliquis omnibus se sibi proximum ducat, vt nihil afferamus de auaritia, ambitione, aliisque, quae iudicem ad male iudicandum possunt impellere, cum iam sub philautia accurate loquendo contineantur. Igitur habitus moralis legis un. C. Tir. ne quis in sua causa iudicer, vel ius sibi dicat, minime ex rationibus civilibus est eruendus, cum eundem plane naturalem asserere nemo dubitet. Neque valebit conuentio consensusue partium, vt in propria causa liceat exercere iudicium, quoniam lex allegata prohibitiua non ad commodum priuatorum tantum est conscripta, sed multo magis ad bonum ordinem in Republica seruandum, & vt iudiciis sua constet integritas, contra quae praecepta negatiua, eiusmodi pacta, quae occasionem delinquendi & bonum ordinem inuertendi praebent, non valent, Ziegler. Dicast. Conclus. 12 §. 12. Hinc ipsi Principes legibus omnibus humanis soluti, quando illis cum suis subditis de Ciuili causa: Wegen derer Cammer, Güter und anderer Nutzungen controersiae subnascuntur, ab illarum decisione abstinere, & illas vltro & lubenter non ex aliqua obligatione Dicafterio alicui committunt, quo pertinet, quod Elector Sax. Augustus in ordin. Cur. Lips. sub Tir. Wer vor das Ober-Hoff-Gericht mag geladen werden; verbis sequenti-

ordi-

ordinavit: Wir wollen auch selbst, wegen unserer Cammer: Güter und andern Nutzungen vor diesem Ober: Hoff: Gericht das Recht warten und verfolgen. *vid. Nicol. Proc. cap. 1 n. 17. Conf. Disp. Coccei. de iudice in propria causa & Wælckeri Disp. Inaug. de eodem argum. qui posterior §. 3. exponit, quam iniuste hoc iuris Naturalis assertum a defuncto Rege Gall. Ludou. XIV. perfractum fuerit in disceptatione cum Imperio Roman. German. de explicatione Instrument. Pacis Westph. cum se ipsum, in propria causa, iudicem faceret. vid. Kulpis. ad Monz. cap. 2 §. 1.*

§. II.

Quamvis igitur ex antea deductis pateat: In Saxoniam tamen Magistralis iuris subditos in propriis iudiciis possunt conuenire. Iudicium de causis propriis iuri Naturali & Ciuili sicque suae essentiae contrariari, ita, vt nec consuetudine tale iudicium introduci posse, concludat Coccei. alleg. diff. §. 20. In Saxoniam tamen Magistratibus Iurisdictionem Patrimonialem exercentibus, permiffum est, subditos, in propriis iudiciis conuenire, quod ius ipsis expressa lege n. in ordin. Proc. Sax. tit. 2. confirmatum fuit §. Ob wir auch wohl gesehen lassen können &c. Ne quis vero credat, hic ius plane nouum exorbitans, solisque Saxonibus proprium confirmari, ad genuinos Antiquitatum Germanicarum fontes nobis erit eundum, ex iisque paulo accuratius explicandum: Quod hoc ius & aliis Germaniae populis fuerit commune, originemque suam

4 DE IVRE CONVENIENDI SVBDITOS

suam ab antiquo rusticorum statu trahat, & sic in *Ord. Pr. Sax.* ius antiquum noua praescripta forma tantum confirmari. Illorum coniecturam veritati proxime accedere sum persuasus: Rusticos nostros principio fuisse seruos, Dominisque in Germania, iam Taciti tempore, liberrimam seruos coercendi potestatem, imo ius vitae & necis, aequae ac Romanis competiisse. Haec dominorum potestas tamdiu durauit, donec impunis illa in seruos animaduersio indigna fuit visa Episcopis, qui illam proinde excommunicatione vindicarunt, cum id fulmen non sufficeret, res eo rediit, ut capitale supplicium in Dominos, seruum occidentes, statueretur. *Prou. ius Sax. L. 2 Art. 33 ius prou. Sued. cap. 67.* Quum vero Domini iuris sui essent tenaciores, illud ceperunt consilium, quod in exercitio huius iuris ad principis auctoritatem confugerent, qui ne vno ictu Dominis suam potestatem eriperent, conuiuebant quidem, ut adhuc in rusticos animaduernerent, sed ut non amplius per iram aut impetum, sed causa paullo accuratius cognita & ex consilio prudentum de iisdem statuerent. Hoc ius Dominicum illis postea sub nomine Iurisdictionis Patrimonialis vna cum Feudo concedebatur, literisque inuestiturae inferebatur, hoc nomen enim Doctores illorum temporum, qui saltem iuris Rom. minime vero Romano-Germanicorum erant gnari, ad exprimendam hanc potestatem inueniebant, reuera enim liberrima ista Nobilium & hominum in rusticos potestas, litesque eorum sine figura

figura strepituque iudici dirimendi, illis, non tanquam iudicibus, sed tanquam Patribusfamilias compe-
 petebat, adeoque erat oeconomica, vel herilis potius quam iudicialis. Singulare huius iurisdictionis patrimonialis ex antiquo iure Dominico enata etiam ad huc est, quod illam possidentes, suos subditos coram suis iudiciis convenire possint. vid. Dn. Heineccii elegantem disp. *de origine iurisdic. Patrim. Excell.* Dn. Böhm. dissert. *de iure & statu hominum priorum a servis Germaniae non Romanis derivando sect. 3 §. 5*, Illustr. Thomaf. *diss. de Hom. propr. & lib. Germ. §. 86*, Excell. Dn. Ludewig. in Tractatu nouiss. edito *de iure clientelari German. sect. 3 cap. 4 lit. d.* ubi & indagat, vnde rusticorum dominia in agris prouenerint. Igitur nec solis Saxonibus hoc ius proprium est, sed generalis Germaniae consuetudo, nec iniqua, vt pronunciat Schilt. *Ex. VI, §. 16*, idemque in Marchia Brandenburg. esse receptum praeiudiciis, confirmat Martini ad *Proc. h. n. §. 5*, in Ducatu Magdeburgico nouissime hoc Nobilibus & Ciuitatibus iurisdictione pollentibus concessum est, *per ordin. iudic. Elect. de anno 1646 cap. I. §. 7.*

§. III.

Neque tamen ex huius iuris perspecta origine ea necessanda est conclusio: quasi solis Nobilibus competit. Ab omnibus aliis praediorum possessoribus exercetur, siue Nobiles siue non Nobiles sint, modo illae excipiantur prouinciae, in quibus non nobiles
 A 3 a pos-

Competit
 iis, so mit
 denen Ge-
 richten be-
 liehen, non
 ergo solis
 nobilibus,

sed omni-
bus posses-
soribus
praediorum.

a possessione eiusmodi feudorum plane sunt exclusi, quod in Lusacia Superiori obtinere, testatur Magnif. Horn. *lpr. Feud. cap. 3 rb. 19*, & in plurimis Silesiae Ducatibus & mihi ex propria constat experientia. Textus ord. Pr. generaliter est conceptus: *daß die, so von Uns mit Gerichten beliehen*. Acquisito & concessio fundo cum omni sua iurisdictione, transit in quemcunque possessorem, modo terrae soleant haberi & accipi cum iurisdictione, cuius generis Feuda sunt, vnde & haec iurisdictionis species a Bodino praedictoria vocatur. vid. *Mev. P. 11. Dec. 14*. Quod si Nobilis aliusue feudali iure illam quidem teneat, sed de ea nondum proprie sit inuestitus, eam tamen vel ipsemet, vel per Directores interim exercere potest, quo tamen casu a Summo, quod Dresdae est, Regimine, non ad iurisdictionis Dominum, sed *an die Gerichte* solet referri. Gener. Dn. ab Ooppel *diff. de Jurisdicth. Patrim. §. 13*.

§. IV.

An & iis
competit,
qui tantum
inuestiti
sunt mit de-
nen Unter-
Gerichten, &
quid, si tan-
tum inue-
stiti mit de-
nen Ober-
Gerichten.

Cum iurisdictione praecipue Patrimonialis in superiorem & inferiorem s. altam, quae in Palatinatu, Franconia &c. Centena dicitur, & bassam, quae alias Voicheia appellatur (quamvis hanc divisionem neque Romanorum mero & mixto imperio, neque Saxonum & aliorum bipartitae divisioni in altam & bassam, correspondere ostendat Schilt. *Ex. 6 rb. 8*) dividatur, & in Saxonia quaestio ista: num concessa iurisdictione simpliciter quoque superior veniat? negativae

gatiue decidenda sit, quoniam in ea olim inferior tantum Iurisdicatio concedi solebat, Weckius *Beschreibung und Vorstellung der Stadt Dresden part. IV. Tit. VI. pag. 434*, cui deinde sensim paulatimque specialibus sine dubio concessionibus superior iuncta fuit, quae ideo, nisi expresse hodie quoque eius mentio fiat, aut formula consueta mit allen und jeden Gerichten adhibita fuerit, non est praesumenda. D. Horn. *Ipr. Feud. c. 7 ib. 12*, Berg. *Oec. L. 4 tit. 3 u. 19, Diff. Beier pos. ad ff. l. 2 tit. 1 pos. 49 lit. I. & Tit. obs. ad Laut. b.* Hinc non immerito quaeritur: An ius subditos in proprio iudicio conueniendi indistincte possessoribus praediorum competat, seu inferiorem tantum, seu superiorem exercent? Secundum regulas Hermeneuticas, decisio ita facienda erit, vt Dominus Iurisdictionalis in actibus ad illam iurisdictionis speciem, quam exercet, pertinentibus, etiam suos subditos in suo iudicio pulsare queat, quod enim etiam in causis criminalibus hoc iudicium a Domino exerceri possit, ostendit Berl. *Dec. 65*, & D. Menck. *disp. IV. ad Proc. §. 9*. Videtur quidem ordin. Pr. promiscue hoc ius attribuere, interim firmissima manet regula: In quibus causis inter ipsos subditos non possum cognoscere, de iis nec subditum meum coram proprio iudicio conuenire possum.

§. V.

Iurisdicatio possidetur hodie iure quodam patri- An & iis,
monii, quod est in commercio, potest vendi & alie- qui non per
nari, sed per
inuestitu-
ram, sed per

praescripti- nari, transit ad heredes, recipit diuisionem vna cum
 onem obti- fundis & pagis, acquiri potest & amitti iisdem modis,
 nuerunt lu- fundis & pagis, acquiri potest & amitti iisdem modis,
 risdictio- quibus aliae res, quae sunt in patrimonio, nomina-
 nem, com- tim praescriptione temporis. *Hub. prael. ad ff. L. 2 tit.*
 petat? *1 ff. 5.* An ergo & illis ius subditos conueniendi pot-
 est attribui, qui praescriptione iurisdictionem acqui-
 fuerunt, cum in ordin. Pr. inuestiturae saltem fiat
 mentio; sed vnus positio non est alterius exclusio, &
 iurisdictione per praescriptionem acquisita eodem mo-
 do ac feudi titulo accepta intelligitur. *Carpzou. l. 2*
Resp. XI. n. 15, ibique citati. Ius hoc principaliter
 possessoribus praediorum iurisdictione praediorum
 tribuitur, seu infeudatione, seu praescriptione sit ac-
 quisita, igitur extra dubitationem est, quod & hi sin-
 gulare hoc ius exercere possint. Maior dubitandi
 ratio mihi subesse videtur ratione priuati, i. e. qui
 non dominus alicuius districtus iurisdictionem seu in-
 feudatione, seu vsucapione acquisitum, sine territorio
 exercet. Nam in Saxonia passim priuatis, qua tali-
 bus, iurisdictionem competere, exempla sunt obuia.
 Sic Familia Henningorum in oppidulo Iessena cer-
 tam inferioris iurisdictionis partem iure beneficiario
 exercet, tradente Magn. D. Horn. *Iurispr. Feud. cap.*
5 tb. 28. Parochi etiam nonnulli in Saxonia, vt Stre-
 lensis prope Albim, Officiensis Superintendens, & alii,
 in certos pagos iurisdictione gaudent. Num & hi
 suae iurisdictioni subiectos coram suo iudicio recte
 conueniant. Vt affirmatiuae subscribamus, mouet
 nos Responsum Fac. Lips. Iur. a Dn. Praefide nobis
 cum humanissime communicatum.

Ist Lorenz Schlegeln, des Erb-Zinses halber, von euch, schriftliche Auflage gethan worden, und er hat zurück sagen lassen: Wann der Pfarrer zu Königsfeld sein Gerichts-Herr würde, wolte er eine Auflage von ihm annehmen, er habe an dem Amte Rochlis Gerichts-Herrns genug, dasselbe könnte ihn schützen und beschlen, aber der Pfarrer nicht. Er Lorenz hätte jeso einen Proceß in Leipzig, der Pfarre solte ihm doch helfen, wann er Lust dazu hätte, und nach Leipzig kommen, da wolte er ihm schon antworten; ingleichen: der Pfarrer hätte ihn einen Streitkopff geheissen, er möchte aber selber einer seyn; Nun verlanger ihr zu wissen, wie, solcher Injurien wegen, wider ihn zu verfahren sey? D. n. w. angeregter Schlegel euch vor seinen Gerichts-Herrn nicht erkennen will, auch in dem Amte Rochlis, zu Erlegung eines jährlichen Schutz-Geldes sich erboten und dasselbe würcklich abgestatter, dannenhero, daß die gebrauchten Worte eines Theils keine Injurien in sich hätten, andern Theils daß er bey dem Amte deshalb belanget werden müßte, es sich ansehen läßet. D. a. u. d. einer Obrigkeit die Unterthanen, vor ihren eigenen Gerichten, rechtlich zu belangen nachgelassen, wann die Gerichts-Bancgebührend besetzt und alle Partheyligkeit vermieden wird, Schlegel aber, durch das freywillige Erbiten, zur Erlegung des Schutz-Geldes im Amte Rochlis, sich von der einmahl euch, dem Pfarrer, geleisteten Unterthanen-Pflicht nicht entledigen können;

nen; und, wie angeführet wird, alle übrige Königsfeldische Pfarr: Lehns: Unterthanen, sie mögen unter dem Churfürstlichen Amte, oder denen von Adel seyn, den jährigen Erb: Zins willig entrichten, auch ihr desfalls in possessione über 30, 40, 50 und mehr Jahre euch befindet. So send ihr Lorens Schlegeln zur Vernehmung über diese Begünstigung vorzuladen, auch sein Einwenden darauf ad Acta zu nehmen, und darüber erkennen zu lassen, wohl berechtiget. A. B. R. B.

§. VI.

An iis competir, qui non Titulo Feudi, sed allodiali iurisdictionem possident?

Omnis iurisdictionis diuisio, pertinet ad illum, qui ^{το Κόριον} habet in Rempublicam, & nemo ne patri-
monialem quidem iurisdictionem habere potest, seu
inferiorem seu superiorem, nisi ex beneficio Principis, vid. Gribn. *disp. de iur. Princip. regal.* quae vulgo, sed perperam, ad iurisdictionem referuntur. Ex eo tamen non est inferendum, omnem iurisdictionem titulo feudali debere obtineri, quum nec iurisdictionis, quae alio, quam titulo feudali feudo est acquisita, fiat feudalis. 2 Feud. §. 1, quamvis enim ad pertinentias feudi referatur, non tamen ideo pertinentiis feudalibus est annumeranda, quae sine inuestitura non constituuntur, nisi res excipias, quae per se nequeunt subsistere. Videtur inde, quod ord. Proc. ius nostrum ad illos possessores adstringat, qui inuestitura iurisdictionem acquisuerunt:
• Die, so mit Gerichten von uns beliehen. Sed verba

ba haec non sunt captanda, cum Summus Legislator omnes illos comprehensos velit, qui ex beneficio illius iurisdictionem exercent, seu sit Titulo Feudali, seu Allodiali. Iurisdictione enim Patrimonialis, sine dubio etiam Allodio cohaerere potest, subdividitur enim in Allodiam & Feudalem. Berg. *Oec. p. 922.* Thomaf. *ad Hub. prael. ad ff. Tit. de iurisd. §. 9.* Inde & latinus Interpres verba allegata ita reddidit: Quod iurisdictione a nobis donati, & nulla dubitandi ratio superest, postquam ordin. Proc. per Decif. nou. 38. ita explicatur: *Nachdem wir, in unster Process- Ordnung, allen und jeden, so von uns mit Gerichten beliehen, oder dieselben in Uebung haben.*

§. VII.

Non levis suboritur dubitatio, de illis, qui ante Ord. P. S. ius conueniendi subditos nunquam usurparunt, an scilicet, post ordinationem publicatam, illud possint exercere, cum illis obstare videntur verba: *wie bisshero.* Particula *bisshero* non respectiue, sed demonstratiue est apposita, & refert se ad Consuetudinem in tota Germania hactenus receptam. Ius hoc iurisdictioni patrimoniali cohaeret & in libera voluntate vrentium est constitutum, qualia iura per non- usum non amittuntur, Rauchbar. *p. 2 qu. 22.* nisi rustici in possessione libertatis sint, & requisiti a Domino illi requisitioni contradixerunt, & Dominus acquieuit, nemo enim dubitabit, quin Dominus huic

An & iis
competit,
qui ante O.
P. S. hoc
ius nun-
quam usur-
parunt, ob
verba: *Wie
bisshero?*

huic iuri plane posset renunciare. Alias non sequitur: Per centum annos nemo rusticorum a Domino in suo iudicio fuit in ius vocatus, E. ius hoc illi est ademptum, potuit Dominus hoc non habuisse opus, quo casu nulla incipit praescriptio aut iuris antea fundati amissio. Scheffer *p. 3 qu. 46 u. 28*, Ziegl. *ad Calu. Aur. Pr. §. Nobiles, n. 47. § 99.*

§. VIII.

An competit Senatui in Ciuitatibus.

Iurisdictio Magistratus vrbici, ne patrimonialis est, quoniam ciues vrbici non sunt in patrimonio; neque personalis, quoniam cum persona non expirat, vt ideo iurisdictionis Germanicae diuisio, in personalem & patrimoniam, seu realem, merito vt minus adaequata ab Ill. Thom. notata sit, in *Annot. ad ff. Tit. de Iurisdic. pag. 46*, vsu tamen & consuetudine obrinuit, vt Magistratus Municipalis incolas in suo Praetorio possit conuenire. Carpz. *L. 2 Resp. 14*, Menck. *Disp. IV, ad Proc. tb. 9*, Berg. *Suppl. 11, vbi praei.* modo ciuitas iurisdictione gaudeat; concessio enim iure Ciuitatis, non statim iurisdictione, nequidem inferior, quod multi affirmant, transire intelligitur, multae ciuitates serius iurisdictionem acquisierunt, quae ius ciuitatis per aliquot secula iam habuerunt, de Lipsia vid. Peiserum in *Orig. Lips. lib. 2*, de Dresdena Weckius testatur, illam serius iurisdictionem acquisiuisse, a Mauritio demum bassam iure proprio accepit, alta vero, quae haecenus Senatui locata fuerit sub. Diuo Elect. Ioh. Georg. II. titulo oneroso accessit.

accessit. Ant. Weck. p. 2 tit. 4, imo multae adhuc in Saxonia sunt Ciuitates, quae omni destituuntur iurisdictione.

§. IX.

Praefecti forte in deneu Memberten, quod non suo ac iure proprio habeant iurisdictionem, sed ^{An competit Praefectis in deneu Memberten.} fal-
 tem administratoriam, hoc ius minime sibi vindicare poterunt, neque quod de iis, qui patrimonialem exercent iurisdictionem, hic dispositum est, temere ad Praefectos erit prorogandum: Enimuero praefecti hodierni, quibus Princeps iurisdictionem dedit, eam non tanquam mandatam, sed quasi propriam habere intelliguntur. *arg. l. 6 ff. de Iurisdic. iung. Vinn. de iurisd. cap. 9 n. 3*, inde potestatem subdelegandi habent, vt patet ex praecud. apud Magnif. Wernh. p. 1 obs. 23, moribusque hodiernis iurisdictione non minus voluntaria quam contentiosa, iure Magistratus exercetur, atque ita est affecta, vt queat mandari, ex quo patet, eos ad minimum actus voluntariae iurisdictionis, quae vel nullam vel exiguam causae cognitionem exigunt, coram proprio iudicio peragere posse, si iurisdictione Actuaria, adhibitis praeterea personis iudicialibus, moderetur. Berg. *ad Pr. Suppl. 2 p. 134*. Pertinet huc sententia in Summo Prou. iud. lata Consil. aestiuo 1712. *Ob ein Beambter, in seiner eigenen Sache, vor dem Actuaria und deneu Land: Gerichten, etwas beständiger Weise handeln könne*, affirm. *argum. Dec. nou. 38. dann, wann gleich daselbst von*
 B 3 der

der iurisdictione patrimoniali die Rede zu sagen
scheinet, so ist es doch denen Beamten nirgends
verboten, und concurrirer eadem ratio, Apitz. con-
tra Conradi, affirmatiu. etiam decedit Senatus qua-
estione: Ob ein Beamter seinem Weibe einen Cu-
ratorem in genere ad litem, oder auch ad certam
causam, so vor ihm ventiliret wird, bestellen könne,
in *consil. aestiuo 1713*. Resignationem bonorum iudicia-
lem sub praefectura fitorum, in propria etiam Prae-
fecti causa coram personis iudicialibus & Actuario
validam pronunciauit *Fac. Lips. & Witt. & Scab. Lips.*
1707, vid. Berg. l. c.

§. X.

An denen
Pächtern
derer Gü-
ther, si iu-
risdictio in
specie iis
locata sit.

Cum iurisdictionis hodiernae ea sit natura, vt
speciatim indulgeatur, tituloque oneroso quaeratur
Stryk. *vs. ff. Mod. de iurisdic. f. 18*, Huber. *prael. ad*
ff. Tit. de iurisdic. f. 5, vt cum praediis & speciatim
locari possit Stryk. *16 §. 67*, non incongrue quaestio
mouetur: an & Conductores, si in specie iurisdictione
illis locata sit, rusticos coram iudicio conducto con-
uenire possint. Affirmatiuam defendere non dubi-
bitamus, licet enim hoc ius, vt exorbitans & inui-
diosum, restringendum magis quam extendendum
sit, rustici etiam alterius iurisdictioni sine voluntate
Superioris non subiciendi sint. Haec libertas ta-
men Domino non deneganda est, dum iurisdictionem
in alterum potest transferre, cui hoc ius sem-
per est annexum, conditio etiam rusticorum non fit
dete-

deterior, instantiae illis non multiplicantur, & translato Principali, non video cur & accessorium transire nequeat, potest vel Dominus hoc ius eximere & sibi reservare, translata autem in conductorem iurisdictione indefinite, sed generaliter locator in ea nihil habet reliquum. *Meu. P. 4 D. 246*, & Conductor totius praedii cum omnibus pertinentiis succedit in omnia locatoris iura, & omnia illa agit, quae locator suus facere potuit. *Horn. Class. 2 Respons. 69 num. 1.*

§. XI.

Sic Domini iurisdictionem patrimonialem possidentes, convenire possunt *suos subditos*, i. e. qui praedia sub illis possident & homagio illis obstricti sunt, cuiuscunque sint conditionis. Nam & Nobilis alterius Nobilis vel etiam Civitatis iurisdictioni seu ratione originis, vel domicilii, vel ratione contractus, vel delicti, itemque rei sitae, subesse potest, nisi exemptionem a Principe queat probare. *Rhetius Diff. de statu Germ. circa subd. cap. 4 eb. 8.* In quemcunque vero mihi non competit iurisdictione, illum multo minus coram proprio iudicio convenire possum. Hinc conductor feudi nobilis, cum locatoris iurisdictione non sit subiectus, nec coram illius iudicio in causa propria potest conveniri, domicilii tamen constitutio ex sola conductione haud praesumitur, censuit ita Senatus Iud. aestivo 1713. *Ob ein Pachter eines Schrifte: süssigen Guthes seine Pacht: Zeit über, vor schrifte:*

Convenire
possunt su-
os Subdi-
tos.

An igitur
Conducto-
res.

schriftfäßig zu achten? Aff. Weil er citra expressam conventionem des Verpächters Gerichtsbarkeit nicht unterworfen, sondern als aequalis mit ihm contrahiret. In Delictis ist es ein anders. De Foro Contractus dubium remanet. Venisch contr. Hart-
 hausen. Cum vero in loco contractus, aduersus praesentem agere permittitur, nihil obstat, quo minus conductor in loco hoc celebratae conventionis vel promissae solutionis, respondere cogereur. Carpzou. 2, 38. 2. Nam hoc forum est speciale, nec deterioris conditionis Dominus iurisdictionis erit, quam extraneus, qui gaudet certa ex contractu in hoc loco agendi licentia, cumque malae suspiciones a iudicio hoc rite constituto absint, & conductor singulari pacto se haud exemerit a iurisdictione locatoris, omnino forum in loco contractus sortiri videtur, si iudicium secundum formam praescriptam est constitutum, nouiss. Posner. *Decis. 19 n. 21 seq.* sicque Facult. Lips. 1704. Mens. Nou. resp. idemque saepius alias obseruatum meminit D. Mencke *Disp. IV. ad Pr. §. 9.* Diff. Meun. p. 4 d. 246. n. 4, Brun. *ad ff. de Iuris. l. 10. n. 5.* Quo vero conductor indefinite eo loco conueniri possit, praerequiritur receptio Conductoris inter subditos, quae fit per homagium. Et si iurisdictione cum feudo locatur, cautela est, ut locator personam conductoris excipiat. Berg. *Oecon. p. 690.* Neque hoc singulare ius realis iurisdictionis ad vxorem & liberos Domini extenditur, quando vxor sortitur forum mariti, & socia potius quam subiecta

An vxor li-
 beri Do-
 mini,

iecta sit, liberi vero literis inuestiturae, vi clausulae, vor sich und seine ehelich gebohrne Leibes-Lehns-Erben, continentur, & viuento patre, ipsimet iurisdictionem habere intelliguntur, non actu quidem, sed habitu. Berg. *Oecon. p. 923*, Berl. *1 Concl. 8 num. 19*, Ziegl. *ad Calu. p. 162* & *Modest. Pist. ait: cum Praefectus Zvvicau. requireret Ioh. a Weisbach. vt filium suum Hermannum in subsidium citaret, quo coram iudicio praefecturae appareret, se filio exceptionem dilatoriam confecisse, quod Pater non habeat ius eum citandi, sed iurisdictioni Principis ita bene subiectus sit, ac ipsius Pater, vt ita per Principem cum oporteat citari: Daß also der Sohn sowohl Schriftsäßig, als der Vater, zu achten. p. 4 qu. 69 per tot. Neque aliter se res habet in Criminalibus, licet obiciant: quod per delicta priuilegium dignitatis amittatur. l. 1 C. vbi Senator. praeterquam enim, quod ob arctam necessitudinem, iudex in tali causa non satis iustitiae facturus videatur, illud dignitatis priuilegium, neque per omnia delicta, neque saltem ante cognitionem causae, latamque sententiam aufertur. Schilt. *Ex. 6 th. 6 L. B. de Lyncker. Dissert. de Iurisd. Apor. 18 Diff. Schultes ad Mod. Pist. Carpz. 4, 43, 11*, & Berg. *Oec. p. 923*, vbi ex Actis Witteberga transmissis 1704. Mens. Oct. exemplum adducit in patre, qui homicidium filii H. S. von S. culposum, proprio iudicio denunciauit, ibidemque inquisitionem peragendum curauit. Multis dubiis exposita etiam videtur assertio Schilteri nobis consentientis, quod Marito a suprema potestate concedi possit,*

C

possit, vt vxorem adulteram clam necari faciat forte cicuta. Qui simultaneam iurisdictionem in solidum habet, nullo modo alteri subesse poterit, neque famulos coram proprio iudicio Dominus poterit convenire, cum illius iurisdictionem non subeant, nisi sit ex contractu vel delicto. Berg. l. c. Quoad vxores & liberos Magistratus oppidani aliud dicendum, quum Senatus Collegio ipse Consul & Senatores sigillatim considerati sint subiecti. Quid obtineat in Academicarum Professoribus, & quid speciale prae reliquis habeat Lipsiensis, vid. Carpz. l. 2 Def. Eccl. 30.

§. XII.

Investitis cum iurisdictione, hoc ius competit, seu singulos, seu vniuersos conueniant Gribn. Proc. p. 2, modo iudicium recte constituatur. Wann nur die Gerichts-Bank recht besetzt wird. Potest Dominus loco Scabinorum ordinariorum, quos propter vilitatem & commodum ex lite ad illos redundans merito suspectos habet, ex vicinis assumere, illosque ad hanc litem iuramento obstringere. Quod si vero Vniuersitas vel Collegium praedium sub iurisdictione Nobilis situm possideat, an & illud coram proprio iudicio Domino potest conuenire, & quomodo? praemittenda videtur praecudicialis quaestio: Ob ein Lehns- und Gerichts-Herr eine Vniuersitatem oder Collegium, wann sie ein unter seinen Gerichten gelegenes, und ihm zu Lehn gehendes Grund-Stück kaufen wollen, solche als Lehn-Leute und Gerichts-Unter-

Untertanen anzunehmen und den Kauff zu confirmiren, sich verweigern könne, de qua ita censuit Senatus Consil. Æst. 1713.

Wiewohl einem Lehn- und Gerichts-Herrn allerdings viel daran gelegen, daß er mit einer einzelnen Person, nur nicht mit einem Corpore, darzu viele gehören, in denen Seruitiis und andern Praestationibus zu thun habe, er auch ratione derer Lehns-Fälle und derer Zwang-Dienste, Abgang leidet. Dieweil aber dergleichen personae mysticae nicht extra commercium rerum immobilium zu setzen, und wann sie per donationem, vel ultimam voluntatem, darzu gelangen können, keine Ursache abzusehen, warum sie nicht per emtionem venditionem, oder permutationem, solche acquiriren solten, indem derer Lehns-Fälle, jährlicher Zinsen, Frohnen und anderer Praestationen halber, ein Lehn-Träger bestellt werden kan, und wo auch ein weniger commodum, ex qualitate personae, zu hoffen, um des Willen ein Subditus nicht so schlechterdings zu recapiren ist, als welches per accidens geschiehet &c. So ist man der Meinung gewesen, daß ein Lehn- und Gerichts-Herr, dergleichen Kauff zu confirmiren, und ein Corpus vniuersitatis, oder Collegium, zum Lehn- oder Gerichts-Untertan anzunehmen, so schlechterdings sich nicht entbrechen könne, in causa George Günthers und Conf. contr. Christian Stempeln. Cum ergo possessio praedii Collegium iurisdictioni Domini subiciat, non denegandum est Domino ius, quod iurisdictioni

An tantum singulos, an etiam vniuersos conuenire possit.

Etioni sine exceptione est annexum. Nam ordinatio Processus non de subditis solum proprie & ratione domicilii talibus, sed & iis, qui bona immobilia possident, est capiendum, quam hi quoque subiectionem realem agnoscant. Berg. Ref. Laur. pag. 55 & homagium etiam ab extraneis nomine bonorum immobilium praestatur, quod reale vocatur. Ex quo consequitur, a Domino iurisdictionali extraneum, i. e. eum, qui alibi habet domicilium, nomine rei sub illius iurisdictione sitae, coram proprio iudicio tanquam foro rei sitae, antegressa tamen citatione subsidiaria seu mediata, convenire posse. Berg. ad Pr. Suppl. 11. p. 44, ubi ex adiecto praecedente sequentia huc pertinentia adicere lubet: Gestalte dann, das, in igt angezogener Proceß-Ordnung befindliche Wort Unterthanen ingemein, und demnach nicht allein von denenjenigen, so daselbst wohnhaftig, sondern auch von denen, welche sonst, des Ortes, wegen gewisser Grundstücke, dingspflichtig, zu verstehen, in mehrerer Betrachtung, daß die Possess dergleichen Güther eine Subiectionem realem veranlasse, da besonders das Forum rei sitae zu Facilitirung der Execution, dem Foro domicilii vorzuziehen, also auch hier Klägern, die ihm disfalls im Rechte verstattete Election, billig verbleibet.

§. XIII.

In quibus
causis pos-
sunt conve-

Possumt Subditos convenire coram proprio iudicio in omnibus causis, seu Contentiosae seu Voluntariae

riae

riae sint iurisdictionis, imo posteriores, sine Actuarii nire Subdi-
 praesentia Domino iurisdictionali inter illum & sub- tos in pro-
 ditos exerceri possunt, si nimirum causae cognitio- prio iudi-
 nem non requirant. *arg. Dec. nouiss. 39.* Quamuis e- cio.
 nim Zieglerus ad Calu. *Aur. Pr. f. Nob. n. 49* genera-
 lem suppeditet regulam: Quod in actibus voluntari-
 ae iurisdictionis aliquis indistincte in propria causa
 possit esse iudex: ista tamen ita a Doctoribus tempe-
 ratur, vt iudex quidem sine Actuario & Scab. suam
 auctoritatem interponere possit, in causis, quae ad iu-
 risdictionem voluntariam referuntur, si nudam tan-
 tum Magistratus confirmationem sine vlla causae cog-
 nitione desiderant, in actibus autem causae cog-
 nitionem decretumue praerequirentibus id negent. Ill.
 Berg. *diff. de potest. pers. publ. in seipsam ib. 7*, vbi
 thes. seqq. exponit, quinam actus Vol. iurisdic-
 tionem causae requirunt, & qui sine illa subsistere
 possunt. Neque valet hoc argumentum: Actus con-
 tentiosae iurisdictionis coram proprio iudicio recte
 tractantur, idem multo magis in actibus voluntariae
 obtinebit. Ordinatio videlicet Processus, quae mo-
 ribus nixa hac in re a iure communi dissentit, vltra
 literam non est extendenda, & quamuis Dominis rusti-
 cos coram proprio iudicio conuenire permiserit, in-
 de tamen non est concludendum, quod etiam cog-
 nitio illarum rerum, quae ad iudicem Dominis compe-
 tentem pertinent, licet inter volentes ibidem possit
 intitui. Gener. Dn. ab Opper. *Diff. cit. f. 20.* Inte-
 rim hypothecae confirmationem, licet Dominus sit
 debi-

debitor permittit *Dec. nou. 38* in bonis allodialibus, si praeter Actuarium personae iudiciales adhibeantur, conf. D. Beyer. *pos. ff. de iurisdic. 11. sub. lit. C.*

§. XIV.

Utrum tan-
tum possit,
an vero et-
iam teneat-
ur Domi-
nus suos
subditos in
hoc foro
conuenire.

Subditi tamen vi huius §. non habent benefici-
um primae instantiae, si Dominus aduersus eos in
iudicio Superiori, vt: Curia Prouinciali, statim expe-
riatur. Non enim necessario coram proprio iudicio
illos debet conuenire, sed beneficio suo omnino pot-
est renunciare, *arg. l. 29 de pact.* siquidem forum hoc
tam moribus, quam ord. Pr. Sax. indultum potius
quam imperatum est, non ergo quod in fauorem ali-
cuius est introductum, in eius odium debet detor-
queri, Magnif. D. Gribn. *Proc. §. 8.* Quodsi tamen lis
iam coepta fuerit in iudicio Domini, exceptio litispen-
dentiae subditis iam quaesita, iisdem inuitis nequit ex-
torqueri. *arg. l. 62 ff. de pact.* ceu hoc praeiud. Supr.
Cur. Prou. Lips. Termin. Luc. an. 1698. comprobat.
Dominus Mencke *Diff. 17. ad Pr. §. 9.*

§. XV.

Non aliter
hoc fieri
potest,
quam si A-
ctuarius in
praesentia
Subdito-
rum rite sit
constitu-
tus.

Omnia haecenus in praecedentibus §§. asserta,
pro fundamento habent formam in Ord. Proc. prae-
scriptam, quae praecipue in eo consistit, quo in e-
iusmodi quaestionibus subditorum coram propriis
officialibus, seu iudiciis expediendis, Notarius seu A-
ctuarius adhiberi debeat, qui in praesentia illorum
ad istud iudicium in specie iurauit, vt omnis suspicio remo-

remoueat^r atque iudicii integritas vbiq^{ue} incorrupta conseruetur. *Ordin. Proc. Tit. 2 §. fin. Ob wir auch wohl ic.*

§. XVI.

Iuramento in praesentia Subditorum non rite praestito, nullitatis exceptio potest obiici. *Carpz. Proc. tit. 3 art. 4 n. 110, Ziegl. ad ord. Pr. verb. Im Beyseyn* & quidem, licet subditis de nullitate eiusmodi etiam in ipsa executione excipere. *Phil. ad Dec. nou. 38 obs. 1 n. 29 & ad Dec. 39 obs. 1 n. 55.* Et iusiurandum Actuarii, subditis remotis, praestitum nullius loco habetur, *Berg. Oec. pag. 341, Martini b. n. 48.* Iudicem, qui a Actuarii iusiurandum neglexit, atque adeo causam occasionemque nullitati praebuit, puniendum esse, & parti laesae ad interesse teneri, *aff. Berg. ad Pr. p. 39.* Contra in inquisitionibus non opus est, vt iusiurandum Actuarii in praesentia Subditorum praestet. *Berg. l. c.*

An hac forma neglecta, Processus nullitate labore.

§. XVII.

Quum itaque praesentia Subditorum formam actus subintret, eique der esse rei, nec ei per pacta priuatorum derogari potest, & in *Ordin. Pr. verba bey Antretung der Bestallung* inueniantur, vix est, vt, superueniente Actuarii iureiurando, is defectus suppleatur, & acta eiusmodi sustineantur. *Magnif. D. Gribn. Proc. p. 8, Berg. Oec. pag. 341.* Ex vtilitate tamen publica retro eiusmodi acta, superueniente Actuarii iureiurando, in praesentia Subditorum vult^o susti-

An is defectus ex postfacto possit suppleri, ob verba: bey Antretung der Bestallung.

sustineri, notat Berg. *ad Pr. b. obs. V. n. 2*, quamvis nec huius rei usum perpetuum esse, probet Responsum in contrariam sententiam a Facult. Witt. 1678. Mens. Sept. latam, quod Berg. *Suppl. II. recenset, p. 47*. Illam tamen aequitati magis esse convenientem, concludit Martini *ad Proc. b. n. 60*, ne summo cum detrimento causam litigantium maximam in partem aliquando finitam, denuo reassumi ac retractari necesse sit. Eodem collimat decisio Senatus Consil. aestiu. 1714. Ob ein veredyeter Actuaris, Actus, bey welchem dessen Gegenwart nicht nur ad probationem, sondern ad Solemnitatem erfordert wird, hernach erstlich durch seinen Eyd corroboriren könne? Man hat vormahls, in Sachen Mylii zu Plauen, contra Mylium, pro validitate gesprochen, worbey es auch anjego verblieben; wiewohl einige Doctores das Contrarium statuiren.

§. XVIII.

An sufficiat, hanc solennitatem ad hanc litteram restringi.

Male haec solennitas a nonnullis solummodo ad eum casum restringitur, cum nobilis contra subditum coram proprio iudicio experitur? cum eadem requiratur, quando subditi inter se, vel cum aliis contendunt. Illustr. Berg. *ad Pr. b. obs. 5 n. 1*. Extranei vero litigantes, contra Actuarium, quod in praesentia Subditorum legitime non sit constitutus, excipere non possunt, ut mihi videre licuit ex Actis ab Amico & Fautore nostro, Domino Doctore Carl. H. Dorablüch, Praef. Dresd. celeb. humanissime mihi commu-

communicatis, qui patrociniū praestabat Viduae Schneiderianae in Summo Prou. iudicio, in cuius fauorem maritus Consul. Weissenf. testamentum condiderat, illudque denen Gerichten zu Langendorf obtulerat, quod a filiis prioris coniugii inter alia & ex hoc capite impugnabatur, quod Actuarius in praesentia omnium Subditorum non fuerit constitutus, Senatus ita censuit. Ob extranei Litigantes, wider einen Gerichts-Verwalter, daß dessen Verzeydung nicht im Beyseyn derer Unterthanen geschehen, excipiren können? Neg. Weil solches nur in Ansehung derer Unterthanen, als welche der Gerichts-Herr vor seinen eigenen Gerichten belangen kan, erfordert wird. Schneider contr. Schneiderin. Consil. 2st. 1714.

§. XIX.

Pars Subditorum non sufficit, multo minus praesentia illius, quem Dominus conuenire vult, quando-
 quidem haec, vt Forma est praescripta & ordin. Proc. admodum circumspecte cauet, vt Actuarius *Praesentibus Subditis*, im Beyseyn derer Unterthanen, iuret, imo Berg. tanquam cautionem Domino iurisdictionali praecipit, vt, cum Actuarium iudicii constitutum curat, ad hunc actum in subsidium citet extraneos, qui bona immobilia sub eius iurisdictione sita possident. *Suppl. II, p. 47.* Quin idem ad Praefecturarum & Ciuitatum iudicia producendum, vt in iuris quoque Actuarii, in praesentia Subditorum, iurare debeant, vt monet Berg. *ad Pr. b. obs. V.* Quod si Actuarius ordinarius litiget cum subditis, vel morbo, itinere, aliaue de causa acta conscribere (vulgo. D regi.

An sit necesse, omnes subditos esse praesentes, an vero eius partis praesentia sufficiat, quem Dominus conuenit & quid obtineat in Ciuitatibus?

registrare) impediatur, tunc sufficit, si alius interim Actuarius in praesentia saltim partis aduersae ad hunc Actum iuret. Berg. *l. c. n. 5.* In Ciuitatibus praesentia subditorum praesentatiua sufficit, scilicet per Tribunos plebis, durch die Viertels-Meister. Praesentia enim Senatus integri, deder gesamten Rath's-Mitteln, non sufficit. Berg. *l. c. n. 1.* Nescio itaque, an praxi confirmetur Doctrina Martini *ad Pr. b. n. 63* asserentis, quod in plerisque Ciuitatibus, praesertim in nostra Saxonia sufficiat, si vel in Confessu Senatus, vel coram iudice & Scabinis, hoc iuramentum fuerit praestitum, & textum nostrum ad iudicia Nobilium in Pagis restringit. Idem statuissse videtur Bornius *disp. 1 ad vniu. ius iudic. 2b. 14 lit. B.* ita differens: Illud etiamnum necessarium est, vt Actuarii, si a Nobilibus in iudiciis paganis constituantur, iuramentum suum praesentibus subditis & rusticis praestent. Sed mens ordin. Proc. huic restrictioni sine dubio est contraria.

§. XX.

An Dominus in hoc Foro gratis litiget. ☞

Ius civile ignorat, quas hodie litigantes praestant sportulas, initiaque illarum sine dubio iuri Canonico, cuius Autoribus omnia erant venalia, debentur, iure Sax. tamen approbantur, neque immerito, cum implorantibus eo libentius auxilium praesteretur, temere litigantes vero per impensas coerceantur, aerariumque publicum subleuetur. Ordin. *Pr. Tit. 36 §. 1.* So wollen wir, daß, so oft befunden wird, daß ein oder das andere Theil, seines Vornehmens nicht erhebliche Ursache hat, man dasselbe, auf des Gegen-

Gegentheils Bitte, in die Expensen vertheile, und
 die nicht leichtlich compensire. Ex quibus apparec:
 Dominum iurisdictionalem ab illis praestandis non
 excipi, cum hic tanquam pars consideretur, expen-
 saeque Actuariis a Iudicibus praesertim Patrim. pro
 salarii parte, ut plurimum soleant concedi, ut ita ex-
 pensae, tam parti, si Dominus vincatur, quam spor-
 tulae Actuariis debeant praestari, nisi illis cum poste-
 rioribus certa intercedant pacta, cum ab arbitrio
 Dominorum iurisdictionalium pendeat, quas sibi
 vellent ab initio reservare & excipere. Interim praes-
 sumtio, quae pro Magistratu est, id efficit, ut meli-
 or in dubio eius causa cum ciue vel subdito censea-
 tur super his, quae ad officium eius pertinent, ideo-
 que non facile in expensas condemnandus, multo
 minus hoc fieri potest, quoties Magistratus pro de-
 fendenda officii aut decreti autoritate, aut seruando
 honore suo, contendat, Mev. P. VI, d. 345, vbi vid.
 praeci. Si Vniuersitas vel totum collegium, super iu-
 ribus, quae totum collegium concernunt, litigat, &
 actoris vel rei partes sustinet, expensae litis ex Fi-
 sco sunt soluendae, quod secus, si membra inter se
 litigant, vbi expensas de suo merito solunt. Wernh.
 obs. 51 P. 1.

§. XXI.

Regulariter is citatur, contra quem Processus Quid obti-
 instituitur. In nostro vero iudicio Dominus iurisdic- neat circa
 tionalis nunquam Rei, sed semper Actoris partes citationem
 sustinet. Igitur solenni citatione non est opus, sed Domino
 sufficit admonitio iudicialis, de termino praefinito, insinuanda.
 D 2 nomine

nomine *derer Gerichte* Domino insinuanda, ein *Tage Zettel*, *Gedenck Zettel*. *Str. intr. ad Pr. cap. VI, n. 19.* Nihilominus non modo in causa reconventionis, sed & in ipsa conuentione, quoties Actor Rei vices sustinet, & citatio, ad instantiam Rei, decernitur, solenni citatione actor in ius vocandus est. Hoc igitur casu, citatio, quae ad Dominum iurisdictionis dirigitur, sit nomine *derer Gerichten*, in eaque obseruanda sunt ea omnia, quae in aliis citationibus vsu seruantur. Verbis tamen paulisper ad factum accommodatis vtendum est, vt salua iustitia honor suus Domino habeatur, quod & in notificatione *dem Gedenck Zettel* non est negligendum.

§. XXII.

An ipse Actuarius potest sententiam ferre, an vel teneatur Acta transmittere, & quidem sub poena nullitatis?

Circa quaestionem: Vtrum ipse Actuarius ferre possit sententiam? an vel teneatur Acta transmittere? vnanimis fere Doctorum est conclusio, quod consultius sit, si Acta transmittantur. *Phil. ad Proc. Tit. 2 Consid. 8, Ziegl. Dicast. Concl. 12 §. 31, Riu. En. 9. b.* Quo Subditi eo minus de fraude vel fauore pro Domino, conqueri necesse habeant, praesertim, si controuersia agatur de causis maioris momenti. Non igitur sententia, ab ipso Actuario lata, nullitatis ex hoc capite potest argui, quo ferme inclinat *Martini ad Proc. b. n. 12, 12. Verba ordin. Proc. Sich derer Gerichte gebührlich gebrauchen, und vor denselben ihre Unterthanen rechtlich belangen mögen*, cum effectu sunt capienda, non solum cognitionis, sed etiam diiudicatione. Iudex v. gr. Nobilis, debet abstinere pronunciatione, non Actuarius, cui

cui a iudice exercitium iurisdictionis vel generatim, vel in specie, quoad illam causam fuit demandatum, Actuarius enim, vt talis, non cognoscit nec decernit. Scabinis ob stare videtur quidem suspicio propter iuramentum, quod Domino praestiterunt, vt Subiecti; sed illa alio iureiurando, quoad officium recte administrandum sunt obstricti, submoueatur, semperque Appellationis remedium parti laesae relinquatur. Berg. *ad Pr. Suppl. 11, p. 38.* Vbi notat Zangerum ab hac sententia reapse non dissentire, licet vsus sit verbo, *coguntur. de Exc. Part. II, cap. I, n. 408.* conf. Berg. *Ref. Laut. p. 121 & Oecon. p. 914. n. 7.* in Ducatu Magd. directis verbis Directoribus eiusmodi iudiciorum iniungitur, vt in causis arduis Acta ad Collegium Prudentum transmittant, in *ordin. Proc. Magd. cap. 7 §. 7.*

§. XXIII.

Publicatio sententiae eodem modo, quo citatio, Cuius nomine publicatio & quomodo fiat. *Im Rahmen derer Gerichten* fieri solet. Quod si vero Subditus eiusmodi pronunciatore non vult acquiescere, & causam per Appellationem Superiorem deferre mauult, Actuarius, seu der Gerichtshalter, qui sententiam concepit & publicauit, non prohibetur suam sententiam tanquam Aduocatus in Iudicio Superiori defendere, sicuti hoc etiam probat Horn. *Class. 9 Resp. V.* his verbis: *Niernächst, bewährter Rechts: Lehrer Meinung nach, einem gewesenen Richter, sein Verfahren oder ertheilte Bescheide und eröffnere Urtheil, wann die Sache in eine andere*

Gerichts-Instanz gediehen, als Aduocatus, zu ver-
scheidigen unbenommen.

§. XXIV.

Dominus a
subditis in
suo iudicio
non potest
conueniri.

Vice versa Subditi, coram proprio iudicio, Do-
minum iurisdictionalem conuenire non possunt, sed
sibi aduersus Dominum vellent experiri, ad fo-
rum illius competens, siue Schriftfässium, siue Ambt-
fässium sunt remittendi, ne id, quod in fauorem Do-
mini iurisdictionalis est constitutum, in eiusdem di-
spendium detorqueatur. Berg. *ad Pr. Suppl. 11. pag.*
44. Ex quo simul apparet, Dominum iurisdictionalem,
si in Foro competente conueniatur, non op-
ponere posse beneficium primae instantiae, intuitu
proprii sui iudicii. Consules vero & Senatores in
Ciuitatibus municipalibus, si a Ciuitatibus sibi subie-
ctis in Curia Prouinc. Sax. aut Supremo Appell. ju-
dicio conueniantur, beneficium primae instantiae cum
effectu vrgere possunt, nisi contra aliquos in specie
prima instantia proberetur in Superiori iudicio funda-
ta. Nam Consul est Subditi Senatus, ac proinde
primam coram eo habet instantiam, ac extra casum
prouocationis, ad iudicium Electorale haud debet tra-
hi, quoniam iurisdictionis beneficium concessa, &
alias Reo Appellationis beneficium praecideretur.
Neque Consul sic fit iudex, vt videri possit, in pro-
pria causa, cum Consules in Ciuitatibus plures sibi
habeant adiunctos Senatores & Affectores, & ipsimet
si conueniantur, loco cedere, ac cognitionem Colle-
gii relinquere teneantur, dum Processus in Ciuita-
tibus non coram Consule, eiusque nomine, sed coram

ram

ram toto Senatu agitantur. Carpz. *l. 2 Resp. XI, n. 28 seqq.*

§. XXV.

Reconuentioni vero Dominus iurisdictionalis se An recon-
 subtrahere non potest, modo, si in Saxonia litigetur uentio con-
 ad sint causae connexae, quorum vna ex altera de tra Domi-
 scendit, vel quae ex eodem oriuntur negotio. Zang. num habe-
 de *Exc. p. 2 c. 1 n. 307*, cum huic ne privilegium quid- at locun.
 dem obstare queat, ob generalitatem *l. 22 de iudic.*
 & *l. Cum Papinianus 14 C. de sentent. & interloc.*
 conf. Mollinat. de Reconuent. quaest. 9 ita, si Do-
 minus iurisdictionalis, contra Subditum Possessorio
 obtinuerit, tunc ibidem in Petitorio respondere te-
 netur, quoniam contra se pati debet iudicem, quem
 pro se agendo probauit. Hert. *Opusc. Tom. 3 pag. 451*,
 & vt ita Reis aliquo modo consulatur, ne Dominum
 iurisdictionalem maioribus sumtibus coram iudicio
 Superiori conuenire necesse habeant, argum. eorum,
 quae tradit Ziegl. *ad Ord. Proc. b. rit. p. 44*. Et quod
 causae in eodem iudicio, inter easdemque personas,
 commodius & facilius terminari possint. Beyer. *pos.*
31 ff. lib. 11, Tit. 11. Quod si Dominus iurisdictiona-
 lis litem coram suo iudicio semel ceperit, nec Subdi-
 tis exceptio litis-pendentiae sic quaesita iisdem inui-
 tis extorqueri nequit, ceu pronunc. Supr. Cur. Prou.
 Lipsf. Term. Luc. Anno 1698. in causa Sr. A. C. von
 S. contra die G. zu St. teste D. Mencken. *Disp. 17*,
ad Proc. f. 9.

§. XXVI.

Extra omnem est dubitationem, quod Subditi An Subdi-
 ab tus pacto,

praescri-
ptione vel
privilegio
eximi ^{pos-}
sit ab ista
instantia.

ab hac instantia pacto, vel praescriptione, vel privilegio se liberare possint: cum res sit pactis & praescriptioni obnoxia. Tale vero privilegium: *Dass ein Unterthan in einem ganzen Lande, von allen Personal-Klagen solte befreyet seyn, non potest consistere: Weil dadurch besorglich die Lustig gehemmet, und bey Auswärtigen der Credit geschwächet werden möchte; ceu ita pronunc. in Supr. Prou. Iudic. 1717. Consil. Aët. Danckelman contr. Eckhard.*

§. XXVII.

De Abusu
huius iuris,
& incom-
modis,
quae ex eo
oriuntur.

In his, quae diximus, ius, quo vimur, secuti sumus, Leges conditas, non quas alii sibi ubique fingunt condendas. Quid constitutum sit, exposuimus, non quid constitui possit, aut conveniat. Hae enim, quae ad iurisprudentiam Legislatoriam pertinent quaestiones, non sunt fori nostri, non nostrae Cathedralae, quas aliis lubenter relinquimus excutiendas. Vt taceam hanc, de qua agimus, rem ita comparatam esse, vt siue abrogationem iuris constitui suadere velis, si eius aequitatem & utilitatem tueri non difficile videatur probabilia in vtramque partem argumenta inuenire. Nam, qui nouae Legis rogationem commendare cupiunt, allegabit incommoda, quae ex hoc iuris articulo nascuntur & grauissimos, quos peperit abusus. Perhorrescere plerumque subditos Domini iudicium, & durum videri, actorem iudicium dare. Quis licet per alios ius reddat, eos tamen, quorum ministerio vitur, sibi obnoxios habeat. Nam cum integrum sit Domino, Actuarios mutare & sine causa etiam dimittere, hos omni cura id agere,

re, vt bene de Domino videantur mereri. Itaque non facile actuarium contra Dominum laturum sententiam, aut friuole etiam litigantem in expensas damnaturum esse. Haec & alia plura in hanc partem afferri possunt, sed nec desunt, quae in alteram vtergeri queunt.

§. XXVIII.

Quid si enim quis antiquum ius seruari velit? Is vero iniustum & iniquum dicit eripi Dominis praecipuam partem suae in subditos potestatis, non ex priuilegio eam Principis ortam esse, sed olim vsu inualuisse, & reliquias esse iuris prisca, quod in Rusticos Domini multo amplius etiam & liberius habuisse, iam tum plerosque subditos obsequii debiti immemores esse, quod omne prorsus plerique denegaturi essent, si a Domino in suo iudicio nequeant conueniri; Propter abusum, non tollendum vsu, sed illi hoc saluo remedia esse praestanda. Viros bonos & honestos nihil ab Actuariis exigere, nisi quod aequum & iustum sit, neque credibile Actuarium plus Domino suo atque religioni iurisiurandi, quo obstrictus est, daturum fore. Quae dum confero & comparo inter se equidem, quam praeferre opinionem debeam, ipse sum dubius, nisi quod nescio, quam ob rem animus meus a crebris iurium mutationibus paulo alienior persuadeat, fere satius esse ius, quod vsu obtinet, retinere aut emendare, etiamsi opus sit, quam mutare. Sed de hoc alii iudicent, nos enim iam monuimus, non esse eam controuersiam nostri instituti

T A N T V M!

E

COROL.

§§ ❁ §§

COROLLARIA.

- Operae Nobilibus etiam nullum titulum allegantibus praestandae sunt.*
- Ipsi Nobiles Rusticos refractarios carcere, multa pecuniaria, aliisque remediis, ad servitia praestanda possunt compellere.*
- Quamvis operae subditorum in dubio indeterminatae praesumantur, tamen servitia nova & insolita non possunt exigi.*
- Spontanea iurisdictionis prorogatio, in praeiudicium Domini iurisdictionalis patrimonialis, hodie non habet locum.*
- In dubio quis Schriftfasser, non Amtfasser, praesumitur.*
- Consuetudo qua lex. 5. de iudic. ad iurisdictionem patrimoniale[m] profertur, non est irrationabilis, quicquid dissentiat Ziegl. Dic. Concl. 12 §. 32 & Berg. diss. de potest. pers. publ. in stripsam.*
- Non tamen ipse iudex, sed Superior debet cognoscere, si pars nullam plane iurisdictionem vel in se, vel in alios, iudici competere exceperit.*
- Sub concessione iurisdictionis simpliciter posita, etiam Superior comprehenditur.*
- Sub Ducatu Regalia, non vero sub Regalibus ius Superioritatis tacite comprehenditur.*
- Male Interpretatio in Authentica[m], Doctrinale[m] & usua-lem dividitur, cum saltem detur doctrinalis.*

F I N I S.

1078

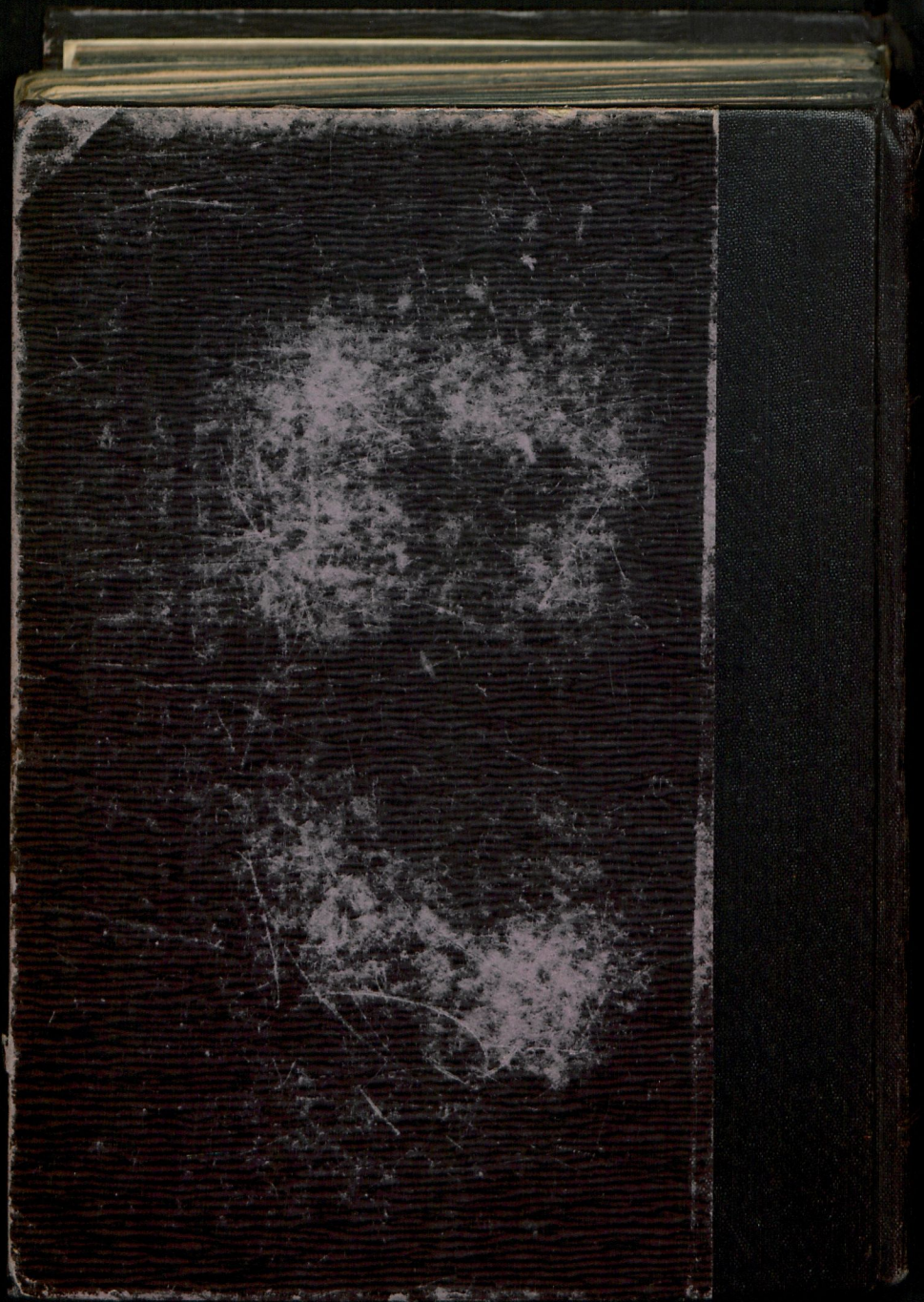
ULB Halle
001 507 192

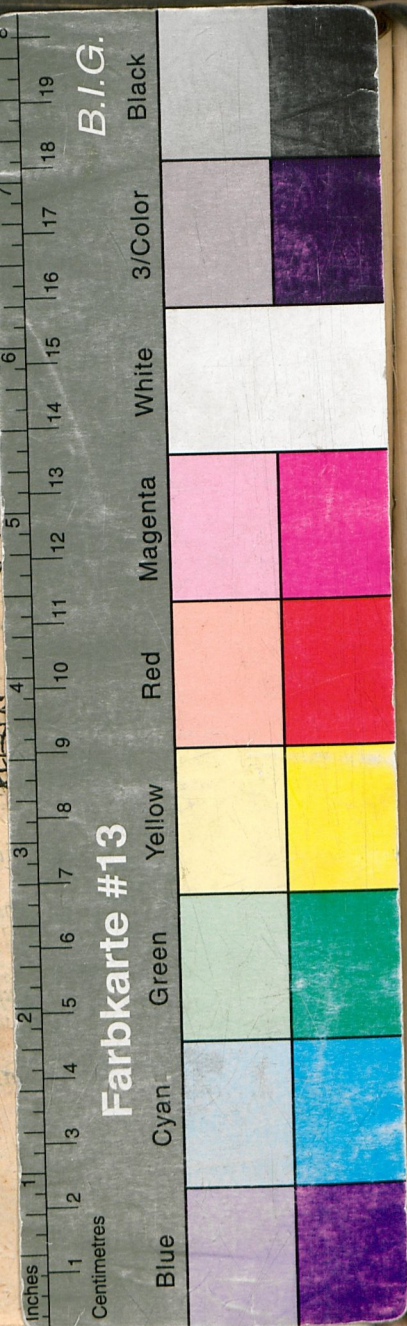

3

TA-506

DE
I V R E
CONVENIENDI
S V B D I T O S
IN PROPRIO IVDICIO

Ob ein Gerichts-Herr seine Unterthanen vor seinen
eigenen Gerichten belangen könne.

P R A E S I D E
DN. D. GOTTFR. LVD.
M E N C K E N I O

P. P. COLLEGIORVMQVE IVRIDICORVM, QVAE
WITTEBERGAE FLORENT, ASSESSORIS
GRAVISSIMI

PRO LICENTIA
SVM MOS IN VTROQVE IVRE HONORES
ET PRIVILEGIA DOCTORALIA RITE ET LEGITIME
CONSEQVENDI

DIE AVGVSTI A. O. R. MDCCXVII
PLACIDO ERVDITORVM EXAMINI
HOR. ANTE ET POMER. SVBMITTIT

CHRISTOPHORVS THOELLDENI
SANGERHVS. THVR.

EDITIO NOVA 1742.

WITTEBERGAE
SVMP TIBVS IO. GOTTFRIED STRENGI.

5